

ACTRICE KARLIJN SILEGHEM

‘Niets zo droevig als je verloren voelen in je verharding’

Ze is dezer dagen moeder van een puber, én een jonge grenzeloze vrouw. Het zijn rollen, maar in beide schemert ook zichzelf door. Wie ze was en wie ze is geworden. Tien jaar na *Katarakt* maakt Karlijn Sileghem de balans op. ‘Dat mijn marktwaarde was gedaald, zei een producer toen ik moeder werd.’

Griet Plets, foto's Jimmy Kets

‘Stel dat ik een misdaad beging, zou je me dan aangeven?’ Er zijn makkelijker vragen die een vader van zijn kind kan krijgen. De hare, veel gewend nochtans, schrok. En zei toen: ‘Ik denk dat ik alles zou doen opdat je zou beseffen wat je hebt gedaan, en wat de gevolgen zijn. Maar je aangeven? Dat zou me een stap te ver te zijn.’

Meer dan dertig jaar later is voor Karlijn Sileghem (52) de voorwaardelijke wijs tegenwoordige tijd geworden: haar zoon, toch die in de film *Home*, heeft een misdaad begaan, of is minstens medeplichtig. En de vraag bijgevolg geen vraag meer, maar een zekerheid: ze geeft hem niet aan. ‘Denkt aan uwen toekomst’ is het eerste wat haar personage zegt, hij moet advocaat worden – dan is een strafblad niet best. Dat ze daarvoor haar neefje moet verraden, die ze net in huis heeft genomen en voor wie ze beloofd heeft te zorgen: het zij zo. Eigen kind eerst, toch?

‘Dat vonden alvast enkele figuranten met wie ik over mijn personage sprak’, zegt Sileghem. Over enkele uren zal ze in de zaal achter ons bevreemdend voetenwerk laten zien, als ze in het toneelstuk *Hele dagen in de bomen* handenvrij haar panty’s uitspeelt. Maar voorlopig zit ze nog gewoon op een stoel in het café van Vooruit, met een kop thee en haar blik op de klok: het is vrijdagmiddag, straks moet ze haar jongste zoon van school afhalen. Hier en daar kijkt iemand haar voorzichtig aan, meer niet.

‘Elke jongere bijt op zeker moment in de hand die hem voedt.

Om te tonen: ik kan het alleen.

Ik vond, en vind, dat als moeder erg moeilijk’

Plotse aandacht ebt even snel weer weg als ze gekomen is, zegt ze, verwijzend naar tien jaar geleden, toen ze met *Katarakt* ineens een BV werd. Jarenlang zeer veelzijdig met film, toneel en televisie bezig geweest, maar één hoofdrol in een mooie serie slash marketingverhaal, en plots was ook haar relatie met haar veel jongere tegenspeler

nieuws. ‘Ontnuchterend’, zegt ze precies zo: kort en nuchter. Het koppel kreeg een zoon, ging uiteindelijk uiteen, en zij bleef doen wat ze altijd had gedaan: veelzijdig bezig zijn. Onder meer in *Home* dus, de veelbejubelde film van Fien Troch.

‘Alleen al de auditie voor die rol was een cadeau. Ik begrijp Sonja, mijn personage, al te goed. Ze wil haar zoon beschermen, wie zou dat niet herkennen? Maar ik hecht ook erg aan integriteit. Sonja is onzeker, en zeer met status bezig. Wezenlijke interesse voor een ander heeft ze weinig. Ze slaagt er alleszins niet in die te tonen of over te brengen.’

Een stukje sterven

Het is een sluipend gif doorheen de hele film: het onvermogen om te communiceren, te praten, te verbinden. Ouders met hun kinderen, volwassenen onderling, de tieners onder elkaar – al proberen die tenminste, op hun eigen manier. Wie kinderen heeft met hun puberjaren nog te gaan, denkt onvermijdelijk: wat wacht ons? Sileghem wéét het: haar oudste zoon is 23, haar jongste intussen 8. Maar ze weet vooral: er is geen ontkomen aan.

**‘Pas als je weer met zacht- en mildheid wordt geconfronteerd,
ervaar je hoe heilzaam die zijn.**

Wat is er leuker dan een warm bad?’

‘Ik heb altijd vrij veel met mijn oudste zoon gepraat. Maar ook dan: elke jongere bijt op zeker moment in de hand die hem voedt. Om te tonen: ik kan het alleen. Ik vond dat als moeder erg moeilijk, dat is het nog steeds. Om het niet persoonlijk te nemen, en toch mijn persoon in vraag te durven stellen. Want wie ik ben, beïnvloedt natuurlijk de keuzes die mijn kinderen maken.’

Ze haalt een zin van Tania Van der Sanden aan, haar medespeelster in *Hele dagen in de bomen*. Ook dat stuk raakt precies aan die wezenlijke thema’s: wat is vrijheid, wat is liefde, intimiteit? En dus, onvermijdelijk haast: wat is opvoeden? Sileghem: ‘Tania, die de moeder van mijn lief speelt, zegt op zeker ogenblik: “Moeder zijn, het is toch niet makkelijk. Ik zeg niet: kinderen te hebben, maar om ze gehád te hebben.” Je kunt dat pas goed begrijpen als je een kind loslaat, denk ik. Ik dacht ook: dat doe je toch gewoon, loslaten, je gunt dat je kind. Maar het is vreemd hoezeer je met elkaar vervlochten bent. Er moet een stukje in je sterven.’

Jij bent er nog niet mee klaar?

‘Nee, maar dat komt wel.’

‘Ik heb zelf als tiener een periode hard gerebelleerd. Ik verfoeide alles wat ik liefdevol gekregen had, ging niet meer naar school, liep zelfs een tijdlang met mijn kleren in mijn boekentas rond, want ik wou niet meer naar huis. Op zo’n moment moet je geluk hebben: dat je ouders blijven praten, dat ze het vertrouwen behouden, dat je in dat nest je eigen identiteit mag vinden.’

‘Home’ laat vooral veel kapotte, koude nesten zien. Hoe was het jouwe?

‘Het warmste nest dat ik me kon wensen. We woonden in een bos in het Pajottenland in een huis op een helling. Mijn ouders hadden elkaar op de kunstacademie in Gent ontmoet, gaven om den brode les en zaten in allerlei kunstkringen en verenigingen – er was altijd spel, plezier, leven bij ons thuis. Wou mijn vader, die erg van Scandinavië houdt, een sauna, dan bouwden we die. Moesten we ’s ochtends gewekt worden, dan gebeurde dat met een tapdans.’

‘Het was een haast Robinson Crusoe-achtig universum, een hechte, liefdevolle gemeenschap. Maar ook een plek waar ik plots niet snel genoeg weg kon zijn. Het is nog steeds het fundament, dat nest, zeker als het moeilijk gaat. Maar als jongvolwassene moest ik uitbreken, anders was ik blijven hangen.’

Was dat niet hard ontwaken? Het lijkt de keerzijde van zo’n warme thuis: dat je ook minder gewapend bent voor wat komt.

‘Ik heb mijn ouders dat ook verweten: dat ze me nooit hebben geleerd hoe ik weerbaar kon zijn. Waarop mijn moeder zei: “Elke tijd heeft zijn vraag, en de tijd waarin je kind was, was anders dan die vandaag. Hoe konden wij vooruitlopen op wat er nog niet was?” De noodzaak die ik op zeker moment voelde, was er eerder in mijn leven – of in dat van hén – nog niet.’

‘Ik herinner me hoe een van mijn broers als 15-jarige een vakantiejob wou doen, en mijn vader hoogst verbaasd was: alsof hij niet genoeg verdiende, alsof mijn broer niet gewoon geld kon vragen als hij een plaat wou kopen?’

‘Als twintiger was ik bijzonder gretig, gulzig, ik wou happen in het leven als in een grote rode appel. En tegelijk was ik schuw en naïef, ik vond mijn draai niet. Als je bij ons thuis iets wou maken, deed je dat gewoon; maar plots werd ik met heel andere normen geconfronteerd.’

‘Ik heb in mijn leven erg naar stabiliteit en een bodem gezocht, ook in relaties. Maar ik denk dat mijn toewijding te vaak is gegaan naar mensen die het niet goed met me voorhadden. Ik heb de dingen niet altijd doorzien of juist ingeschat, daar ben ik schuldig aan – of alleszins: verantwoordelijk voor.’

Vraag het de kabouter

Spijt het haar soms, om het woord schuldgevoel niet te gebruiken, dat haar kinderen in een ander nest opgroeien dan dat baken van stabiliteit dat zij heeft gekend? Moeilijk optornen tegen zo’n ideaal op eenzame hoogte.

Alleen als je voortdurend vergelijkt, zegt Sileghem, en dat doet ze niet.

‘Hét grote verschil is dat mijn ouders samen waren en zijn gebleven, en dat bij mij de relaties fout zijn gelopen. Dat is erg ontwrichtend voor een kind, het blijft lang hangen. Ik heb geprobeerd dat zo goed mogelijk op te vangen, zelfs te compenseren – wat misschien evenmin verstandig was. Alleszins: ik heb mijn kinderen, denk ik, een warm nest

gegeven. Maar de thuis die ze hadden toen ik nog met hun respectieve vaders samen was, komt nooit terug. Een kind moet een plek hebben. Ik snap het principe van co-ouderschap, maar van het ene huis naar het andere: voor kinderen is het bijzonder belastend.'

Ben je een andere moeder nu dan je twintig jaar geleden was?

'Dat denk ik wel, ja. Ik heb soms zware lessen van het leven gekregen. Groot verdriet gekend, afscheid moeten nemen, ondervonden dat het leven zich niet zo laat plannen als je denkt wanneer je jong bent. Ik wou alles zo gewetensvol doen. Nu denk ik dat iemand met rust laten ook liefdevol kan zijn. Niet alles hoeft uitgesproken te worden, bewezen, in daden omgezet. De eenvoudige basisingen die mijn kind nu krijgt – een kus, een knuffel, vijf minuten aan zijn bed – zullen wel volstaan. Vroeger zat ik er uren.'

'Ken je die oude boeken van Marc Sleen, *Langteen en schommelbuik*, over kabouters? Daar was een kabouterje bij dat maar twee zinnen kon zeggen: "ja, dat zie ik graag" en "nee, dat zie ik niet graag". Ik vraag me in situaties soms af: wat zou het kabouterje zeggen? Gewoon, om het simpel te houden.'

Het is waarom ze ook zo van het werk van Hugo Matthysen houdt, met wie ze aan een nieuw project bezig is. 'Hij is er een meester in om de onnozelheid van het leven bloot te leggen, en de mechanismen in onze omgang met elkaar. Hij brengt er een lichtheid in, een vreugde die ik heerlijk vind. Hugo is geestig, nooit hard.'

Ze ziet die mildheid steeds minder, vindt ze. Betrokkenheid, het besef dat ieder zijn verhaal heeft, en dat oordelen zinloos is. 'Gij? Gij zijt veel te week', zei iemand haar ooit, toen ze het moeilijk had. 'Respect moet je verdienen.' Waarop haar vader antwoordde, toen ze dat vertelde: 'Tiens, kun je dat kopen, respect? Héb je dat niet, van bij je geboorte, zoals het recht op leven?'

Sileghem: 'Ik vind het beangstigend hoe alles almaar meer in economische termen wordt uitgedrukt. En hoe eng "economisch" dan wordt geïnterpreteerd: als louter marktwaarde. Geluk leidt misschien ook tot economisch gewin. Dat is de grote tegenstrijdigheid van deze tijd: er wordt massaal naar zingeving gezocht, nu die steeds minder van Kerk en religie komt, maar de overheid laat weinig ruimte voor die innerlijke mens. Kunst? Alsjeblieft, doe eens normaal. Wie denk je dat je bent, dat jij met je zelfontplooiing bezig moet zijn? Doe eens iets "maatschappelijk/economisch relevant" – want zo wordt het gezegd, in één adem. Alsof je niet op een andere manier van belang kunt zijn.'

'Kunst en cultuur zijn hét forum waarop die grote levensvragen wel nog kunnen worden gesteld: hoe we verlossing kunnen vinden, wat liefde is, wat te doen met jaloezie en schuld. Kunst draagt inzichten aan, verbindt, creëert een gemeenschapsgevoel.'

'Ik kon vroeger heel hard in iemand opgaan, of de deur van mijn huis te wijd openzetten.'

De tuin is genoeg

Is die discussie niet van alle tijden?

'Ik heb dat toch sterk zien veranderen in de jaren 90. Toen heb ik voor het eerst van een producer gehoord dat mijn marktwaarde gedaald was omdat ik moeder was geworden. Ik vond dat zeer vreemd, want ik had me nog nooit zo rijk en vervuld gevoeld als in dat moederschap.'

'Het wordt harder. En niets zo droevig, denk ik, als je verloren voelen in je verharding. Merken dat je het niet meer begrijpt, en dus streng oordelen, stampen: omdat je bang bent, respect wilt, vreest voor je eigen behoud. Het is pas als je opnieuw met zacht- en mildheid wordt geconfronteerd dat je ervaart hoe heilzaam die zijn. Wat is er leuker dan een warm bad?'

Maar de wereld is hard, zal de andere kant zeggen.

'Er liggen overal mannen met geweren, en niemand is in het klimaatprobleem geïnteresseerd: *grow up*. Die retoriek. Vernietig toch mee, word zoals Trump, dát is de taal van de wereld.'

'Als kind dacht ik altijd dat volwassenen niet meer aan kinderachtig gekibbel deden – te veel wijsheid vergaard om daar nog mee bezig te zijn. Zoals ik ook oprecht dacht dat volwassenen nooit ziek worden, want mijn ouders mochten in de kamer komen als een broer van me ziek was, en ik niet.'

'Het wordt het thema van een voorstelling waarmee ik bezig ben: authenticiteit versus consumptie. Ik vertrek van het verhaal *Onnozele* van Bart Moeyaert, over de roof van Europa door Zeus. Zij vertelt hoe ze zich verminkt en vermomt om niet geroofd te worden, maar dat gebeurt toch – en ze heeft het niet eens door, ze lijkt alles goed te vinden. Het is een verhaal over de illusie die eigendom is – het decor wordt een etalage – maar ook over

identiteit, en een vrouw die het gevaar niet ziet. In dat opzicht is er best wel wat verwantschap met mezelf.'

Hoezo?

'Ik kon vroeger heel hard in iemand opgaan, of de deur van mijn huis te wijd openzetten. Ik heb intussen wel begrepen dat ik me ook een plek in mijn tuin kan voorstellen waar ik mensen ontvang – zonder dat iedereen overal binnenkomt. Daarom ligt mijn personage in *Hele dagen in de bomen* me ook zo na aan het hart. Het is een vrouw die grenzeloos liefheeft. Haar lief gooit haar om de twee dagen buiten, zij komt telkens terug, hij zegt: allee, kom maar binnen. Is dat liefde? Hij zegt: ik houd niet van jou. Zij antwoordt: jaja, ik weet het, maar ik houd van iedereen, het zal wel een gebrek zijn, zeker?'

‘Ik heb geleerd dat je ook liefde voor iemand kunt voelen die niet goed met je omgaat. Maar dat je je daarin niet hoeft te verliezen of weg te geven. Je kunt iemand loslaten en hem het goede wensen: ook dat is liefde.’

Dus je gelooft er nog in?

‘Oh ja. Je mag me het grootste kwaad aandoen, je kunt me twintig jaar gevangenzetten: dat geloof verlies ik nooit.’

‘Ik ben niet bitter. Ik heb wel bittere momenten, dat ik bang ben, door het gebrek aan zekerheid in mijn leven. Dat heeft met mijn job te maken, maar ook met keuzes die ik in mijn privéleven heb gemaakt. Soms voel ik me verloren, dan moet ik mezelf echt toespreken: kalm blijven, geen paniek.’

‘Ik heb koppig mijn pad gekozen, wat vaak eenzaam was. En naïef ben ik niet meer, dat is dan ouder worden. Maar ik heb wel vertrouwen. Dat je alleen op vruchtbare bodem zaaien kunt, niet op een ondergrond van woede en verbittering. Dat het vroeger altijd goed gekomen is, dus waarom nu niet?’

‘Hele dagen in de bomen’ van Malpertuis: op tournee tot en met 23/02. ‘Home’ van Fien Troch: in verschillende Belgische zalen. ‘Onbevreesd’ van Hugo Matthysen met o.a. Karlijn Sileghem en Tine Embrechts: première op 21/03 in de Arenbergsschouwburg (Antwerpen).